

บทที่ 1

ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของกฎหมายควบคุมอาคาร

ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของกฎหมายควบคุมอาคารของไทย

กฎหมายควบคุมอาคารของไทย มีลำดับความเป็นมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร ซึ่งอาจจัดลำดับความเป็นมาได้ 3 ยุค ดังนี้

1. สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช

กฎหมายควบคุมอาคารของไทยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่สมัยรัชการที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นยุคที่ประเทศได้เปิดรับแนวความคิดและอารยธรรมของประเทศตะวันตกเข้ามาเป็น Modern State ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างมากมาย เช่น มีการสร้างโรงเรียน ทางรถไฟ การจัดระบบราชการ ระบบศาล เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีการบัญญัติกฎหมายมารองรับ จึงอาจกล่าวได้ว่า ยุคนี้จึงเป็นยุคที่เริ่มเข้าสู่ยุคนิติบัญญัติของไทย มีการบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นใช้

บังคับ และปฏิรูปกฎหมายไปเป็นกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) อันเป็นพื้นฐานของระบบกฎหมายในปัจจุบัน¹

แนวความคิดในทางกฎหมายในยุคนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ เป็นยุคที่พระมหากษัตริย์เริ่มทรงใช้อำนาจบัญญัติกฎหมายอย่างแท้จริง เริ่มตั้งแต่การบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้ในเรื่องต่าง ๆ ในรูปของประกาศ

แต่โบราณมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสั่งให้ประกาศกิจการอันใด โดยปกติมักดำรัสสั่งให้อาลักษณ์เป็นพนักงานเรียบเรียงข้อความที่จะประกาศลงเป็นหนังสือ บางทีดำรัสให้ผู้อื่นรับพระราชโองการมาสั่งอาลักษณ์ให้เรียบเรียงประกาศก็มี ผู้รับสั่งมักเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งจะต้องอำนวยการที่ประกาศ ถ้าสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินดำรัสสั่งเอง ก็อ้างแต่ว่ามีพระราชโองการ ถ้ามีผู้อื่นมาสั่งก็อ้างนามผู้นั้นรับพระราชโองการ (ประชุมประกาศ รัชการที่ 4, 2394-2404)

กฎหมายควบคุมอาคารเริ่มบัญญัติขึ้นในยุคนี้ โดยบัญญัติขึ้นหลายฉบับดังนี้

1.1. ประกาศห้ามไม่ให้เอาแผงไม้ไผ่จากมาทำเป็นพะเพิงในพระอารามหลวง

จากประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-2404 พบว่าประกาศที่มีลักษณะเป็นการควบคุมเกี่ยวกับอาคารฉบับแรก คือ ประกาศ ณ วันศุกร์ เดือนขี ขึ้น 15 ค่ำ ปีฉลู จุลศักราช 1215 มีเนื้อความอันแสดงถึงวัตถุประสงค์ในเรื่องการสถาปัตยกรรม ดังนี้

ด้วยพระยาประสิทธิศุภการ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯสั่งว่า ให้พระครูทักษิณ พระครูอุดร พระครูอมร ให้หมายประกาศทุกพระอาราม ด้วยในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ทรงพระราชศรัทธาบริจาคพระราชทรัพย์สร้างพระอารามหลวงทุก ๆ พระอารามดูเหมือนจะคงงามขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก ครั้นมาถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ เสด็จพระราชดำเนินไปพระอารามใดก็ดี ได้ทอดพระเนตรเห็นกุฏิวิหารที่พระสงฆ์อาศัยอยู่นั้นเป็นตึกว่าไม่งาม มักพอใจเอาแผงไม้ไผ่บ้างจากบ้าง ดูรุงรังไม่งาม อย่าให้มีเลข ก็เป็นรังพื้นรังไฟ ไม่งามบ้าน

¹ รดาวรรณ เกื้อกุลเกียรติ, “การตรากฎหมายลำดับรองในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 60.

งามเมือง แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า จึงโปรดเกล้าฯให้มหาดเล็กไปเที่ยวสอดดู ถ้าฎิโคของพระราชาคณะ
ก็ดี ฐานานุกรมก็ดีและพระสงฆ์อันดับก็ดี ทำรุงรังอยู่ดังกล่าวมานี้ จะเอากับปีบการของเจ้าคณะ
เจ้าอารามมาทำโทษหลวงตามโทษานุโทษ ถ้าไม่ชอบใจจะให้คัดแปลงเสียใหม่ให้ทำด้วยอิฐ ไม้ ปูน
ตามใจ แต่อย่าทำให้รึกเรียวรุงเหมือนอย่างกล่าวมาแล้วนั้น จะได้เจริญพระราชศรัทธา

1.2. พระราชกำหนดสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก 116

การสาธารณสุขซึ่งได้จัดทำอย่างมีระเบียบการเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นโดยทั่วไปนั้น ได้ตั้งต้นขึ้น
เมื่อพุทธศักราช 2440 โดยได้มีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก 116
ประกาศใช้เป็นกฎหมายขึ้นในกรุงเทพมหานครก่อนเป็นครั้งแรก และเนื่องจากกฎหมายฉบับนี้จึงได้มี
กรมสุขาภิบาลขึ้น มีผู้บัญชาการรับผิดชอบ และมีนายแพทย์สุขาภิบาล นายช่าง และเจ้าพนักงาน เพื่อทำ
การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และรักษาความสะอาดในพระนครทั่วไป² ซึ่งก็รวมถึงการควบคุมอาคารด้วย

พระราชกำหนดนี้มีเงื่อนไขการควบคุมอาคารอยู่ในตอนที่ 3 เรื่องการจัดห้ามต่อไปภายหน้า อย่าให้
ปลูกสร้าง หรือซ่อมเรือนโรงที่จะเป็นเหตุให้บังเกิดโรคได้

หลักการควบคุม คือ ผู้จะปลูกสร้างหรือต่อเติมเรือนโรงใด ๆ ต้องมีหนังสือแจ้งไปยังกรม
สุขาภิบาล พร้อมกับยื่นแบบตัวอย่างอธิบายเกี่ยวกับระดับราก และพื้นชั้นต่ำสุดจะสูงเท่าใด การระบายน้ำ
แบบตัวอย่างด้านหน้าเรือน ประกอบรายการและวัสดุ และการปลูกเรือนต้องทำตามคำสั่งของ
กรมสุขาภิบาล ที่ได้แนะนำให้ปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ และตามกฎหมายข้อบังคับ ที่ได้ออกตาม
พระราชกำหนดเพื่อป้องกันไม่ให้ปลูกสร้างหรือต่อเติมตึกเรือนโรงที่จะเป็นอันตราย และเป็นทีที่ประกอบ
ให้เกิดโรคแก่ผู้อยู่หรือแก่เพื่อนบ้านใกล้เคียง หรือ รูปเรือนภายนอกจะไม่งดงามสมกับที่ทางถนนหรือ

² ปรึกษ์เวชการ, พระยา. ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุข และสาธารณสุขการ (พระนคร:
โรงพิมพ์ พระจันทร์, 2478), หน้า 5.

ตำบลที่จะสร้างขึ้น³ โดยคำแนะนำต้องส่งก่อนสิ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่มีจดหมายแจ้งความประสงค์ที่จะปลูกสร้าง ผู้ที่ขุดขี้มีความผิดต้องมีโทษปรับเป็นเงินวันละ 10 บาท ทุก ๆ วันไป จนกว่าจะกระทำการเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง หรือทำลายตึกเรือนโรง ซึ่งได้ทำไม่ถูกต้องนั้นลงเสีย⁴ นอกจากนั้นพระราชกำหนดฉบับนี้ยังควบคุมตลอดจนถึงวัสดุในการปลูกสร้าง, พื้นที่ว่างและระยะร่นต่าง ๆ

1.3. ประกาศรักษาที่ดินริมถนนหลวง

เป็นประกาศที่มีวัตถุประสงค์ในการที่จะรักษาที่ดินริมถนนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และสะดวกแก่การจราจร ซึ่งประกาศเพื่อการดังกล่าว มีอยู่ 2 ฉบับที่มีเรื่องการควบคุมอาคาร คือ

1.3.1. ประกาศเว้นที่ริมถนนหลวง

เป็นประกาศที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ด้านการจราจร โดยกำหนดให้ผู้ที่จะปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น ณ ที่ริมถนนหลวงสายใด ๆ ที่ยังไม่ได้มีทางสำหรับเดินเท้าทั้งสองข้าง เหมือนอย่างถนนที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใหม่นี้แล้ว ก็ให้เว้นที่ข้างถนนนั้นไว้ตามกำหนดที่เจ้าพนักงานจะได้กำหนดให้เพื่อจะได้เป็นที่สำหรับทำท่อน้ำ และสร้างทางสำหรับเดินเท้าข้างถนนนั้น ๆ ต่อไป และถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะปลูกสร้างสิ่งใด ๆ ขึ้นตามแนวถนนหลวงอื่นจะเกี่ยวข้องด้วยข้อห้ามตามประกาศนี้ ก็ให้มาแจ้งต่อเจ้าพนักงานกรมสุขาภิบาลที่กระทรวงนครบาลกำหนด เวลาตั้งแต่เช้า 5 โมง ถึงเวลาบ่าย 4 โมง เว้นแต่วันพระ เจ้าพนักงานจะได้ชี้แจงข้อความและไปปักเขตให้ตามความประสงค์

³“พระราชกำหนดสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก 116,” มาตรา 16.

⁴“พระราชกำหนดสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก 116,” มาตรา 17.

⁵“ประกาศเว้นที่ริมถนนหลวง,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 15 แผ่นที่ 42 (15 มกราคม รัตนโกสินทร์ ศก 117) : 435.

1.3.2. ประกาศรักษาที่ดินริมถนนระหว่างคลองผดุงกรุงเกษม

เป็นประกาศที่มีวัตถุประสงค์ในด้านสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม โดยให้กรมสุขาภิบาล กระทรวงนครบาลกำหนดให้เจ้าของที่ดินระหว่างคลองผดุงกรุงเกษมกับถนนกรุงเกษมที่ประสงค์จะใช้ประโยชน์การปลูกสร้าง หรือการใด ๆ ต้องทำตามความอนุญาตของกรมสุขาภิบาล ถ้าไม่ทำตาม กรมสุขาภิบาลมีอำนาจเข้าไปจัดการที่ดินนั้นให้เป็นที่สะอาดเรียบร้อย⁶

1.4. ประกาศห้ามใช้วัสดุที่เพลิงไหม้ง่ายปลูกเรือนโรงในเขตเพลิงไหม้

1.4.1. ประกาศห้ามไม่ให้ปลูกเรือนโรงอันมุงบังด้วยไม้ขัดแตะ ฤาด้วยแฝง ฤาด้วยใบไม้ในที่เพลิงไหม้

เนื่องจากมีเพลิงไหม้ในท้องที่ศาลเจ้าใหม่ ตำบลสำเพ็ง เมื่อวันที่ 24 มกราคม พุทธศักราช 2441 เรือนโรงในท้องที่ดังกล่าวปลูกสร้างด้วยไม้หลังคามุงจาก เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ขึ้น และลุกลามต่อไปมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริและให้ประกาศให้มีการควบคุมการปลูกสร้างเรือนโรงในที่เพลิงไหม้ข้างต้นดังนี้⁷

เรือนดังเช่นกล่าวมาแล้วนี้ เปนเชื้อเพลิงให้เกิดขึ้นได้โดยง่าย เปนเหตุให้เกิดอันตรายแห่งทรัพย์สินสมบัติของเจ้าของเรือนกับของมหาชนอันตั้งอยู่ในที่ใกล้เคียง แลทั้งเปนสิ่งอันไม่สะอาด เปนที่เจริญตาเจริญใจแห่ง ผู้เดินทางไปมาในทางนั้น หาสสมควรให้มีการปลูกสร้าง เรือน อย่างเช่นเปนมาย่างแต่ก่อนนั้นไม ค้วยในสมัยนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีเจ้าพนักงานจัดการบำรุงความสุขสำราญของมหาชน ในจังหวัดพระนคร แลภายนอกพระนครขึ้นแล้ว ก็สมควรจะจัดการแก้ไขในที่ตำบลอันเกิดเพลิงไหม้แล้วนี้ ให้เปนไปโดยเรียบร้อยตามลำดับอันควร เพราะฉะนั้นห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดปลูกสร้างเรือนโรงอันกำบังด้วยไม้ ขัดแตะหรือด้วยแฝง หรือด้วยใบไม้ขึ้นในที่ตำบลซึ่งเกิด

⁶ “ประกาศรักษาที่ดินริมถนนระหว่างคลองผดุงกรุงเกษม,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 15 แผ่นที่ 17 (24 กรกฎาคม รัตนโกสินทร์ ศก 117) : 190-191.

⁷ “ประกาศห้ามไม่ให้ปลูกเรือนโรงอันมุงบังด้วยไม้ขัดแตะฤาด้วยแฝงฤาด้วยใบไม้ในที่เพลิงไหม้,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 15 แผ่นที่ 45 (5 กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์ ศก117) : 476-477.

เพลิงไหม้คราวนี้นั้นต่อไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานกระทรวงนครบาลซึ่งจะอนุญาตให้ปลุกเป็นครั้งเป็นคราว เช่น โรงพักทำงานหรือตรงมีการเล่นต่าง ๆ ชั่วสมัยหนึ่งเท่านั้น

และต่อมาคราวเมื่อเกิดเพลิงไหม้ขึ้นในท้องที่ใดที่อาคารปลูกสร้างด้วยไม้ หลังคามุงจาก ฝากำบังด้วยไม้ไผ่ขัดแตะหรือด้วยแผงก็จะทรงให้ประกาศควบคุมการปลูกสร้างเรือนโรงอันกำบังด้วยไม้ขัดแตะหรือด้วยแผงหรือด้วยใบไม้เป็นคราว ๆ ไป เช่น เกิดเพลิงไหม้ขึ้นในท้องที่ถนนเจริญกรุงตอนใกล้ตำบลสามแยก เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2441 ก็ทรงมีประกาศห้ามไม่ให้ปลูกเรือนโรงอันมุงบังด้วยไม้ขัดแตะหรือด้วยแผงหรือด้วยใบไม้ในที่เพลิงไหม้ ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2441^๕

ประกาศห้ามไม่ให้ปลูกเรือนโรงอันมุงบังด้วยไม้ขัดแตะ หรือด้วยใบไม้ในที่เพลิงไหม้ จึงมีวัตถุประสงค์ในด้านความปลอดภัยจากอัคคีภัย และความสวยงามของบ้านเมือง

1.4.2. ประกาศกระทรวงนครบาลเรื่องห้ามไม่ให้ปลูกสร้างเรือนหรือโรงแถวอันทำด้วยไม้ต่าง ๆ ขึ้นในที่ริมถนนพาหุรัด

คราวเกิดเพลิงไหม้เมื่อวันที่ 10 เมษายน รัตนโกสินทร์ ศก 122 เพราะโรงเรือนปลูกสร้างด้วยไม้เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นง่ายและลุกลามมากต่อไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริจะจัดการแก้ไขในที่ตำบลอันเกิดเพลิงไหม้ให้ห่างจากความอันตราย และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงทรงมีพระบรมราชโองการให้พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงนเรศวรฤทธิ์ เสนาบดีกระทรวงนครบาล ประกาศ

ห้ามไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดปลูกสร้างเรือนหรือโรงแถวอันทำด้วยไม้ต่าง ๆ ทุกอย่างทุกชนิดขึ้นในที่ริมถนนตำบลซึ่งเกิดเพลิงไหม้คราวนี้นั้นต่อไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานกระทรวงนครบาล

^๕ “ประกาศห้ามไม่ให้ปลูกเรือนโรงอันมุงบังด้วยไม้ขัดแตะหรือด้วยแผงหรือด้วยใบไม้ในที่เพลิงไหม้,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 15 แผ่นที่ 34 (20 พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ ศก 117) : 345-346.

ซึ่งจะได้อนุญาตให้ปลูกเป็นครั้งเป็นคราว เช่น โรงพักทำงานหรือโรงสำหรับมีการเล่นชั่วคราวหนึ่งเท่านั้น และถ้าผู้ใดมีความประสงค์จะก่อสร้างเข้าเรือนอยู่ หรือสำหรับให้เช่าลงในที่ของตนครั้งนี้แล้ว ก็ให้ผู้นั้นกระทำการปลูกสร้างเป็นตึกให้เป็นสิ่งที่ถาวรมั่นคงต่อไป⁹

ประกาศนี้ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับประกาศห้ามไม่ให้ปลูกเรือน โรงอันมุงบังด้วยไม้ขัดแตะถาดด้วยแผงถาดด้วยใบไม้ในที่เพลิงไหม้ คือ เพื่อความปลอดภัยจากอัคคีภัยและความสวยงามของบ้านเมือง

1.5. ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนคร

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นว่าบรรดาโรงเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น โรงเลี้ยงสุกรและเปิดไก่เป็นต้น โรงทำงานต่าง ๆ เช่น โรงย้อมคราม โรงทำน้ำเคย และโรงทำขนมจีนเป็นต้น เหล่านี้ ย่อมมีกลิ่นเหม็น หากควรตั้งอยู่ ณ ที่ใกล้สถานบ้านเรือน และริมถนนหนทางอันมหาชนได้อาศัยและไปมาไม่ ประการหนึ่งเวียงและซากสัตว์ตาย เหล่านี้ก็มีกลิ่นเหม็นและเป็นของปฏิกูล หากควรจะต้องอยู่ในที่เปิดเผย และทอดทิ้งในที่ใกล้บ้านเรือนไม่ ประการหนึ่งเรือนโรงร้านพะเพิงพาไล ที่กำบังด้วยแผงและไม้ขัดแตะ หรือใบไม้ อันตั้งอยู่ริมถนนหนทางนั้นก็ทำให้ถนนหนทางเสื่อระเบียบเรียบร้อยและรกรุงรังไม่เป็นเครื่องเจริญตาเจริญใจของมหาชนที่สัญจรไปมา ตามถนนหนทางนั้น¹⁰

จึงทรงมีพระบรมราชโองการให้ประกาศจัดการสุขาภิบาล โดยในขั้นต้นให้จัดการสุขาภิบาลเฉพาะในจังหวัดพระนคร กล่าวคือ แนวฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ปากคลองบางลำภูลงไปเพียง

⁹“ประกาศกระทรวงนครบาล เรื่องห้ามไม่ให้ปลูกสร้างเรือนหรือโรงแถวอันทำด้วยไม้ต่าง ๆ ขึ้นในที่ริมถนนพายุรัต,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 20 แผ่นที่ 4 (26 เมษายน รัตนโกสินทร์ ศก 122) : 45.

¹⁰“ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนคร,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 15 แผ่นที่ 8 (22 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ ศก 117) : 82.

ปากคลอง ตพานหัน เลี้ยวเข้าคลองไปตามแนวคลองฝั่งข้างกำแพงพระนครตลอดไป จนออกปากคลอง บางลำภูพื้นแนวฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา¹¹

ประกาศนี้เกี่ยวข้องกับกำกับการควบคุมอาคาร คือ ห้ามไม่ให้ผู้ใดปลูกเรือน, โรง, ร้าน, พะเพิง, พาไล ที่มีข้างฝาทำด้วยแผง หรือด้วยไม้ขัดแตะหรือด้วยใบไม้ขึ้นใหม่ ริมถนนหนทางภายหลังจากวันที่ได้ใช้ ประกาศนั้นนอกจากจะได้มีหนังสืออนุญาตจากกรมสุขาภิบาล ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับวันละไม่เกิน 10 บาท จนกว่าจะได้รื้อถอนสิ่งต้องห้ามไปให้พ้นจากที่¹² เป็นการควบคุมเฉพาะอาคารที่จะปลูกสร้างขึ้นใหม่ริมถนนเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ต่อมาทรงมีพระราชดำริเห็นว่า บรรดาโรงเรือนทั้งหลาย ที่มีลักษณะดังว่านี้เป็นเครื่องรุงรังและเป็นเชื้อเพลิง เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่สถานที่ต่าง ๆ แลทรัพย์สินสมบัติของมหาชนโดยมากทั้งไม่เป็นของคงามที่สมควรมีอยู่ในจังหวัดพระนครต่อไป แต่ครั้งจะให้เล็กรื้อไปโดยรวดเร็ว ก็จะเป็นที่ลำบากเดือดร้อนแก่ราษฎรมากนัก จึงมีพระบรมราชโองการให้ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนครเพิ่มเติมความในข้อ 12 แห่งประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนคร ที่ประกาศไว้ ณ วันที่ 22 พฤษภาคม รตนโกสินทร์ ศก 117

ประกาศนี้ให้บรรดาเรือนโรงร้านพะเพิงพาไลที่มุงบังด้วยแผง หรือด้วยไม้ขัดแตะ หรือด้วยใบไม้ อันมีอยู่แล้วในที่ต่าง ๆ ในพระนคร ถ้าเจ้าของยังไม่มีกำลังจะรื้อถอนก็ให้คงไว้ได้ แต่ถ้าจะรื้อ หรือซ่อมแปลงใหม่ประการใดภายหลังจากวันที่ได้ใช้ ประกาศนี้ ห้ามมิให้ใช้มุงบังด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว และห้ามมิให้

¹¹ “ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนคร,” ข้อ 1.

¹² “ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนคร,” ข้อ 12.

ผู้ใดปลูกเรือนโรงร้านพะเพิงพาไล อันกำบังด้วยแผง หรือด้วยไม้ขัดแตะหรือด้วยใบไม้ขึ้นใหม่ในจังหวัดพระนคร ภายหลังจากที่ได้ประกาศเพิ่มเติมนี้ต่อไป นอกจากได้มีหนังสืออนุญาตจากกรมสุขาภิบาลให้สร้างโรงเรือนเช่นกับโรงงาน หรือ โรงการเล่นต่าง ๆ อันมีกำหนดวันที่จะรื้อถอน ถ้าผู้ใดทำผิดประกาศนี้มีโทษตามข้อความในประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนครนั้นทุกประการ¹³

ประกาศเพิ่มเติมดังกล่าวจึงเป็นการเพิ่มบริเวณที่ควบคุมการปลูกสร้างเรือนโรงร้านพะเพิงพาไลที่มีข้างฝาทำด้วยแผง หรือด้วยไม้ขัดแตะ หรือทำด้วยใบไม้จากเดิมควบคุมแคริมถนน มาเป็นควบคุมทั้งจังหวัดพระนคร และเดิมควบคุมเฉพาะการปลูกสร้างขึ้นใหม่ มาเป็นควบคุมการซ่อมแปลงใหม่ด้วย

ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนครนี้ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ในด้านป้องกันอัคคีภัยอีกด้วย

1.6. พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตต์เพลิงไหม้

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กฎหมายควบคุมอาคารเริ่มมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมและแนวทางที่แน่นอน กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการก่อสร้างเพื่อจะได้ป้องกันหรือระงับอัคคีภัย เพื่อความมั่นคงแข็งแรง และเพื่อประโยชน์อนามัย

เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พุทธศักราช 2474 มีเพลิงไหม้ที่ตำบลถนนเขาวราช ห้องที่อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร ทรัพย์สินของประชาชนเสียหายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในท้องที่ดังกล่าวเริ่มปลูกสร้าง

¹³ “ประกาศจัดการสอาดในจังหวัดพระนครเพิ่มเติม,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 15 แผ่นที่ 34 (20 พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์ ศก 117) : 346.

ทำด้วยไม้เบญจเสียดขับซ้อนยากแก่การป้องกันและระงับอัคคีภัย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะควบคุมการก่อสร้างในบริเวณที่ไฟไหม้ เพื่อจะได้ป้องกันหรือระงับ อัคคีภัย เพื่อความมั่นคง แข็งแรง และเพื่อประโยชน์อนามัย¹⁴

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ห้ามไม่ให้บุคคลใดทำการปลูกสร้างขึ้นภายในเขตเพลิงไหม้ที่ถนน เขาวราช จังหวัดพระนคร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากกรมนคราทร¹⁵ (ซึ่งคือกรมสุขาภิบาลเดิม ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมนคราทร และได้เปลี่ยนมาเป็นกรมโยธาเทศบาล) ผู้ประสงค์จะปลูกสร้างให้ เสนอแผนผังพร้อมทั้งรายการต่อกรมนคราทรเพื่อขอรับอนุญาต¹⁶ กรมนคราทรมีอำนาจที่จะส่งเป็น หนังสือให้ผู้ขออนุญาต แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมแผนผัง หรือรายการที่ผู้ขออนุญาตได้เสนอนั้นได้ แต่ต้องเพื่อประโยชน์ของความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัย ประโยชน์อนามัยและเพื่อรักษาแนวถนนให้ เป็นระเบียบ¹⁷ ผู้ที่ทำการก่อสร้างขึ้นภายในเขตที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้โดยมิได้รับอนุญาตก็ดี หรือผิดจากแผนผังหรือรายการซึ่งกรมนคราทรกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวาง โทษปรับไม่เกินพันบาท และถ้ากรมนคราทรร้องขอ ศาลอาจนำคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงแก้ไข

¹⁴ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ถนนเขาวราชจังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 48 (26 มกราคม 2474) : 536.

¹⁵ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ถนนเขาวราชจังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474,” มาตรา 3.

¹⁶ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ถนนเขาวราชจังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474,” มาตรา 6.

¹⁷ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ถนนเขาวราชจังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474,” มาตรา 7.

หรือหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นเสียได้”¹⁸ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการ ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติและมีอำนาจออกกฎเสนาบดี

ต่อมาเมื่อเกิดเพลิงไหม้ในท้องที่ใด ก็จะมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ตรา พระราชบัญญัติขึ้นควบคุมการก่อสร้างในเขตเพลิงไหม้เป็นคราว ๆ ไป เช่น พระราชบัญญัติควบคุม การก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่บริเวณระวางถนนเจริญกรุง เขาวราช และปทุมคงคา กับที่ตำบลถนน เขาวราช ตอนคลองศาลเจ้าใหม่ถม จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2475 ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุมอาคาร ฉบับสุดท้ายในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช

2. ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปีพุทธศักราช 2475

ยุคนี้เป็นระยะเวลาตั้งแต่การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชของไทยสิ้นสุดลงโดยประกาศ เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 และประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในวันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 นับแต่นั้นมาอำนาจในการบัญญัติกฎหมายของบ้านเมืองจึงเปลี่ยนแปลง ไปจากแต่เดิม ซึ่งเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ มาเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ในระยะนี้ กฎหมายของบ้านเมืองที่ออกโดยสภาผู้แทนราษฎรนั้น พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองกำหนดให้ ตราในรูปของ “พระราชบัญญัติ” และเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ประกาศให้ใช้แล้ว ให้มีผลใช้บังคับได้¹⁹

¹⁸ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ถนนเขาวราชจังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474,” มาตรา 12.

¹⁹ รดาวรรณ เกื้อกุลเกียรติ, “การตรากฎหมายลำดับรองในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533).

กฎหมายควบคุมอาคารในสมัยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปีพุทธศักราช 2475 แยกพิจารณาได้เป็น 2 ช่วง คือ

2.1. ช่วงก่อนพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522

เมื่อเกิดเพลิงไหม้ ตำบลสี่แยกมหานาค อำเภอป้อมปราบ จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2475 สถาปนิกผู้แทนราษฎรจึงถวายคำปรึกษาว่า สมควรมีการควบคุมการก่อสร้างบริเวณเพลิงไหม้เพื่อจะได้ป้องกันและระงับอัคคีภัย เพื่อความมั่นคงแข็งแรง เพื่อประโยชน์อนามัย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ด้วยความแนะนำยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร²⁰ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ ที่ตำบลสี่แยกมหานาค จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2475”²¹ หลักเกณฑ์ในการควบคุมยังคงเหมือนพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ถนนเขาวราช จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474 และพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่บริเวณระหว่างถนนเจริญกรุง เขาวราชและปทุมคงคา กับที่ตำบลถนนเขาวราช ตอนคลองศาลเจ้าใหม่ถม จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2475 หลังจากนั้นยังมีการออกพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในบริเวณเพลิงไหม้ เป็นคราว ๆ ไปเมื่อเกิดเพลิงไหม้อีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ที่ตำบลถนนทรงวาด กับคลองถมสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2476 เป็นต้น จนกระทั่งสมัยของการมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหาร เป็นฝ่ายกำหนดพื้นที่ที่จะใช้บังคับพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายแม่บทที่ให้รัฐบาล

²⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 49 (18 กันยายน 2475) : 362.

²¹ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ ที่ตำบลสี่แยกมหานาค จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2475,” มาตรา 1.

ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารมีอำนาจประกาศให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ในบริเวณเพลิงไหม้ที่รัฐบาลเห็นสมควรให้มีการควบคุมการก่อสร้าง โดยประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา²²

การที่สภาผู้แทนราษฎรมอบอำนาจให้รัฐบาลเป็นฝ่ายเลือกบริเวณไฟไหม้ที่จะประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติเนื่องจากกระบวนการนิติบัญญัติของสภาผู้แทน มีขั้นตอนสลับซับซ้อน ทำให้เกิดความล่าช้า ไม่สามารถออกกฎหมายมาใช้ได้ทันความต้องการที่มุ่งจะควบคุมการก่อสร้าง โดยจัดวางผังใหม่ทั้งพื้นที่ไฟไหม้โดยจัดวางผังใหม่ทั้งพื้นที่ไฟไหม้ ซึ่งกฎหมายที่จะออกมากควบคุมการก่อสร้างต้องทำโดยรวดเร็ว เห็นได้จากกำหนดระยะเวลาในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา ถ้าได้ประกาศใช้ ณ ที่ใดภายหลังเก้าสิบวัน นับแต่วันเพลิงไหม้ ให้ถือว่าเป็นโมฆะ²³ จึงมีความจำเป็นที่ต้องมอบอำนาจนิติบัญญัติให้ฝ่ายบริหารดำเนินการแทน

ตามพระราชบัญญัตินี้ผู้ใดประสงค์จะปลูกสร้างให้เสนอแผนผังพร้อมทั้งรายการต่อกรมโยธาเทศบาลเพื่อขอรับอนุญาต²⁴ ซึ่งกรมโยธาเทศบาลมีอำนาจจะส่งเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมแผนผัง หรือรายการที่ผู้ขออนุญาตเสนอนั้นได้ แต่ต้องเป็นการส่งเพื่อประโยชน์ของความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย เพื่อประโยชน์อนามัยหรือเพื่อรักษาแนวถนนให้เป็นระเบียบ

ผู้ที่ทำการปลูกสร้างขึ้นภายในเขตที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา โดยมิได้รับอนุญาตก็ดี หรือผิดจากแผนผัง หรือรายการซึ่งกรมโยธาเทศบาลอนุญาตก็ดี หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งกรม

²² “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476,” มาตรา 3.

²³ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476,” มาตรา 4.

²⁴ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476,” มาตรา 9.

โยธาเทศบาลกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาต ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินพันบาท และถ้าเป็นกรณีที่กรมโยธาเทศบาลร้องขอ ศาลอาจทำคำสั่งให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือรื้อสิ่งปลูกสร้างนั้นเสียได้²⁵

ต่อมาในปี พุทธศักราช 2479 รัฐบาลมีความคิดที่จะให้กฎหมายควบคุมอาคารเป็นการทั่วไปโดยเห็นว่า

เวลานี้ไม่มีกฎหมายทั่วไปสำหรับควบคุมการก่อสร้างอาคารในพระราชอาณาจักร เว้นแต่เมื่อเกิดมีเพลิงไหม้แล้วรัฐบาลออกพระราชบัญญัติควบคุมเฉพาะอาณาเขตต์เป็นราย ๆ ไป แต่ตามปกติย่อมมีการก่อสร้าง ขยับขยาย คัดแปลง และซ่อมแซมอาคารอยู่เสมอทั่วพระราชอาณาจักร ซึ่งบางรายผู้ออกแบบไม่มีความรู้ในวิชาการหรือผู้ก่อสร้างไม่คำนึงถึงการปลอดภัย ย่อมให้กำเนิดอาคารอันไม่มั่นคงแข็งแรง ไม่เหมาะสมลักษณะการอนามัยหรือการสุขาภิบาล สำหรับจะให้เป็นที่พักอาศัยและประกอบด้วยวัตถุก่อสร้างซึ่งอาจเป็นเชื้ออหิวาต์หรือเป็นอาคารสำหรับกิจการซึ่งเป็นที่รังเกียจต่อปวงชนอยู่ใกล้เคียงอันผิดหลักการของผังเมือง การที่เป็นได้เช่นนี้ย่อมเป็นโอกาสเกิดอันตรายต่อชีวิตของพลเมืองที่พักอาศัยอาคารอันผิดหลักการอันสมควรเหล่านั้น ทั้งเป็นการอันตรายต่อผู้อื่นที่มาเกี่ยวข้องหรืออยู่ใกล้เคียงบริเวณนั้นด้วย ให้ผลไม่พึงปรารถนาทั้งในทางปลอดภัย ทางเศรษฐกิจ และทางอนามัยต่อชุมชนเหล่านั้น จึงถึงเวลาอันสมควรที่จะให้มีการควบคุมให้กิจการซึ่งเกี่ยวกับอาคารใหม่นั้นได้ปลูกสร้างตามหลักวิชาการ และคอยจัดการให้อาคารที่มีใช้อยู่แล้วได้แปลงสภาพเข้าหลักการดีขึ้นเรื่อยไป

พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงแข็งแรง การอนามัย สุขาภิบาล การป้องกันอหิวาต์ และการผังเมือง²⁶ โดยมีหลักการควบคุม คือ ห้ามมิให้บุคคลปลูกสร้างอาคารอย่างใด ๆ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น²⁷ ซึ่งในท้องถิ่นที่ยกฐานะเป็นเทศบาลแล้ว หมายความว่าถึง

²⁵ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476,” มาตรา 15.

²⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 ตอนที่ 46 (29 พฤศจิกายน 2479) : 765.

²⁷ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พุทธศักราช 2479,” มาตรา 6.

คณะมนตรีเทศบาล ส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้ยกฐานะเป็นเทศบาล หมายความว่า คณะกรรมการจังหวัด²⁸ บุคคลใดประสงค์จะปลูกสร้างอาคารให้เสนอแผนผัง และแบบก่อสร้าง พร้อมทั้งรายการต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อรับอนุญาต²⁹ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ขออนุญาตแก้ไข แต่การแก้ไขต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวง หรือ เทศบัญญัติ และเพื่อประโยชน์ความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย และการป้องกันอัคคีภัย เพื่อการอนามัย เพื่อรักษาแนวอาคาร และเพื่อประโยชน์สถาปัตยกรรม³⁰ ผู้ปลูกสร้างอาคารโดยมิได้รับอนุญาต ปลูกผิดจากแบบหรือรายการที่ได้รับอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทและเมื่อเจ้าหน้าที่ร้องขอศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือรื้อถอนอาคาร หรือส่วนของอาคารที่ได้สร้างผิดแบบหรือรายการที่ได้รับอนุญาตเสียภายในเวลาที่ได้กำหนดให้ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควร เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือรื้อถอนอาคารหรือส่วนของอาคาร โดยคิดค่าใช้จ่ายจากผู้เป็นเจ้าของ³¹ นอกจากนั้นตามพระราชบัญญัตินี้ยังควบคุมอาคารที่ก่อสร้างแล้วด้วย โดยให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจสั่งเจ้าของอาคารที่นายช่างตรวจพบว่าอาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งอาคารไม่มั่นคงแข็งแรง หรือไม่ปลอดภัย ซึ่งน่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย ชีวิต หรือทรัพย์สิน ให้เลิกใช้อาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งอาคาร หรือให้เปลี่ยนแปลงการใช้ หรือรื้อถอนเสียภายในเวลาอันสมควรที่ได้กำหนดให้ ถ้าเจ้าของอาคารไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้นำความในมาตรา 11 วรรค 2 มาใช้บังคับ³²

²⁸ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พุทธศักราช 2479,” มาตรา 4.

²⁹ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พุทธศักราช 2479,” มาตรา 8.

³⁰ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พุทธศักราช 2479,” มาตรา 10.

³¹ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พุทธศักราช 2479,” มาตรา 11.

³² “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479,” มาตรา 12.

พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง ครั้งแรกแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2504 หลักการสำคัญที่แก้ไขคือ

ก. เพิ่มอำนาจให้ฝ่ายปกครองสามารถออกคำสั่งทางการปกครอง และการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งได้เองโดยไม่ต้องขออำนาจศาลดังนี้³³

1. กรณีที่มีการปลูกสร้างอาคาร โดยมีได้รับอนุญาต เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจสั่งระงับการก่อสร้างหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง และหรือรื้อถอนอาคาร หรือส่วนแบ่งอาคาร

2. กรณีที่มีการปลูกสร้างอาคารผิดจากแผนผังแบบก่อสร้าง หรือรายการที่ได้รับอนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาต เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลง และหรือรื้อถอนอาคาร หรือส่วนของอาคารที่ผิดเสียได้ภายในระยะเวลาอันสมควร

3. กรณีผู้ปลูกสร้างซึ่งได้รับคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ไม่อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร หรืออุทธรณ์ แต่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารวินิจฉัยสั่งให้ยกอุทธรณ์ และผู้ปลูกสร้างอาคารผู้ได้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือภายใน 15 วันนับแต่ได้รับทราบคำวินิจฉัยแล้วแต่กรณี เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจจัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลง และหรือรื้อถอนอาคาร และส่วนแห่งอาคารนั้นได้ โดยคิดค่าใช้จ่ายจากผู้ปลูกสร้างอาคารนั้น

³³ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2504,” มาตรา 4.

ข. เพิ่มองค์กระบบคณะกรรมการ

ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เกี่ยวแก่การก่อสร้างอาคาร โดยมีหน้าที่
วินิจฉัยอุทธรณ์³⁴ ของผู้ปลูกสร้างอาคาร

การแก้ไขครั้งที่ 2 โดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 192 เพื่อกำหนดให้เจ้าของอาคารบางประเภทที่ใช้ในบริการสาธารณะ เพื่อหาประโยชน์ เช่น โรงมหรสพ โรงแรม ภัตตาคาร อาคารชุด และอาคารขนาดใหญ่ เป็นต้น จัดให้มีที่จอดรถยนต์สำหรับผู้ที่ใช้ประโยชน์จากอาคารนั้น ๆ³⁵

2.2. ช่วงของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522

กฎหมายควบคุมอาคารของไทย ฉบับปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 เป็นการรวมกฎหมาย 2 ฉบับ คือพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตเพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476 และ พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 เข้าด้วยกันเป็นฉบับเดียว โดยปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมอาคาร โดยมี
การแก้ไขเพิ่มเติมที่สำคัญดังนี้

ก. เพิ่มองค์กรในรูปคณะกรรมการ

ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 มาตรา 14 กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมอาคารซึ่งมีอำนาจหน้าที่ให้คำแนะนำในการออกกฎกระทรวง, ให้ความเห็นชอบในการออกข้อบัญญัติ

³⁴ “พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2504,” มาตรา 6.

³⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 89 ตอนที่ 118 (3 สิงหาคม 2515) : 1.

ท้องถิ่น, ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และปฏิบัติการ
อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้³⁶

ข. แก้อำนาจในการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง

ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2479 เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจบังคับการให้เป็น
ไปตามคำสั่งได้เองโดยไม่ต้องขออำนาจศาล แต่ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522
ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่สั่งให้รื้อถอนอาคาร ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นร้องขอ
ต่อศาลให้บังคับให้มีการรื้อถอน ถ้าศาลมีคำสั่งให้มีการรื้อถอน ในคำสั่งนั้นศาลจะกำหนดให้
เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ผู้ดำเนินการ ผู้ควบคุมงาน หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้หน้าที่ในการรื้อถอน
ก็ได้³⁷

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ได้บังคับใช้ตลอดมา จึงมีการปรับปรุงและแก้ไข
เพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจและลักษณะของ
การกระทำความคิด เมื่อประมาณปลายปี พุทธศักราช 2534 โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร
(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 โดยมีสาระสำคัญที่แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

1. ปรับปรุงบทบัญญัติที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองออกอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้เหมาะสม
และ คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

³⁶ “พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522,” มาตรา 18.

³⁷ “พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522,” มาตรา 42.

2. เพิ่มหลักการกำกับดูแลในการปลูกสร้างอาคาร ด้วยการแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบก่อนการดำเนินการก่อสร้าง คัดแปลงหรือถอนหรือเคลื่อนย้ายอาคาร แทนการขออนุญาต เพื่อให้เกิดความสะดวก และรวดเร็วแก่ประชาชนมากขึ้น

3. ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการบังคับการตามพระราชบัญญัติ³⁸ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น³⁸ โดยสามารถบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองได้เอง โดยไม่ต้องขออำนาจศาล

วัตถุประสงค์ของกฎหมายควบคุมอาคารของไทย

กฎหมายควบคุมอาคาร จัดเป็นกฎหมายเทคนิค กล่าวคือ เป็นบทบัญญัติที่รัฐบัญญัติขึ้นจากเหตุผลทางเทคนิค ไม่มีหลักในทางศีลธรรม จริยธรรมอยู่เบื้องหลังกฎหมายประเภทนี้ วัตถุประสงค์ของกฎหมายควบคุมอาคารจึงต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ซึ่งจะมีปรากฏอยู่ในเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมาย และในบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น

กฎหมายควบคุมอาคารของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535³⁹ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติว่า

...เนื่องจากพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตเพลิงไหม้ พุทธศักราช 2476 ได้ประกาศใช้มานานแล้ว แม้ว่าได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกันอยู่ตลอดมา แต่ปัจจุบันบ้านเมืองได้เจริญก้าวหน้าและขยายตัว

³⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 39 (6 เมษายน 2536).

³⁹ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 80 (14 พฤษภาคม 2522) : 43.

มากขึ้น ฉะนั้น เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการควบคุมเกี่ยวกับความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร สมควรปรับปรุงกฎหมาย..

ส่วนเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 เป็นเพียงการปรับปรุงวิธีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคารดังนี้⁴⁰

1. ปรับปรุงบทบัญญัติในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ว่าด้วยการออกอนุบัญญัติ (กฎหมายลำดับรอง) ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เหมาะสมและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบก่อนการดำเนินการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารแทนการขออนุญาต
3. ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ใช้ในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. ปรับปรุงบทกำหนดโทษ อัตราโทษ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ให้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจ และลักษณะของการกระทำความผิด
5. ปรับปรุงบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับการปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น หรือให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 มีเนื้อหาที่แสดงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายควบคุมอาคารปรากฏอยู่หลายมาตรา เช่น ในมาตรา 8 บัญญัติว่า

⁴⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 39 (6 เมษายน 2535).

เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด....

มาตรา 46 บัญญัติว่า

ในกรณีที่อาคารซึ่งก่อสร้าง คัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายโดยได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้ก่อสร้าง คัดแปลง หรือ เคลื่อนย้ายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับมีสภาพ หรือ มีการใช้ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน หรืออาจไม่ปลอดภัยจากอัคคีภัย หรือก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการแก้ไขตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

และแม้ในกฎกระทรวงบางฉบับก็ปรากฏข้อความดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งจากข้อความดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 มีวัตถุประสงค์ 8 ประการ ดังนี้

1. เพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงแข็งแรง

วัตถุประสงค์ในด้านความมั่นคงแข็งแรงน่าจะเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในเรื่องความปลอดภัย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในกฎหมายควบคุมอาคารของทุกประเทศ วัตถุประสงค์ในด้านความมั่นคงแข็งแรงปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตต์เพลิงไหม้ ที่ถนนเขวาราช จังหวัดพระนคร พุทธศักราช 2474 ความว่า “...ทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะควบคุมการก่อสร้างในบริเวณที่ไฟไหม้เพื่อจะได้ป้องกัน หรือระงับอัคคีภัย เพื่อความมั่นคงแข็งแรง และเพื่อประโยชน์อนามัย...”⁴¹

ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 วัตถุประสงค์ในเรื่องความมั่นคงแข็งแรงจะปรากฏในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ และในมาตรา 8 (เรื่องการออกกฎกระทรวง) เช่นตามมาตรา 8(2)

⁴¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 48 (26 มกราคม 2474) : 536.

ให้อำนาจรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดการรับน้ำหนักความต้านทาน ความคงทน ตลอดจนลักษณะ และคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ และได้มีกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 8 คือกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2526) ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2526 กฎกระทรวงฉบับที่ 6 (พุทธศักราช 2527) ลงวันที่ 17 กันยายน พุทธศักราช 2527 ยังได้กล่าวถึงหรือมีเนื้อหาเกี่ยวกับความ มั่นคงแข็งแรง เช่น ข้อ 34 หมวด 5 ในกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2526) บัญญัติว่า “เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารประเภทควบคุมการใช้ต้อง ดูแลรักษา และซ่อมแซมอาคารให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และมีให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือ ทรัพย์สินตลอดเวลาที่ใช้อาคารนั้น”

2. ความปลอดภัย

วัตถุประสงค์เรื่องความปลอดภัยปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร รตนโกสินทร์ ศก 116 หมวดที่ 2 ว่าด้วยการสุขาภิบาลที่กำหนดให้จัดให้ดีขึ้น ตอน 3 การจัดทำต่อไปในภายหลัง อย่าให้ปลูกสร้าง หรือซ่อมเรือนโรงที่จะเป็นเหตุให้บังเกิดโรคได้ มาตรา 16 ข้อ 1 ความว่า

..แต่ผู้ที่ปลูกเรือนนั้น จะต้องทำตามคำสั่งของกรมสุขาภิบาล ทุกสิ่งทุกอย่าง อันที่จะได้แนะนำให้ปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้สร้างแลทั้งตามกฎหมายข้อบังคับใด ๆ ซึ่งจะได้ตั้งขึ้น เป็นการเนื่องจากพระราชกำหนด เพื่อป้องกันไม่ให้ปลูกสร้าง หรือ ต่อเติมตึกเรือนโรงที่จะเป็นอันตราย...

ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ก็ปรากฏวัตถุประสงค์ ในเรื่องความปลอดภัย ในเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ และในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามมาตรา 8 กำหนดให้รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดการต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์หลายอย่าง หนึ่งในวัตถุประสงค์นั้นก็คือ เรื่องความปลอดภัย

ความปลอดภัยตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย คือ ความปลอดภัยต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน เช่น มาตรา 46 กำหนดว่า “ในกรณีที่อาคารซึ่งก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายโดยได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้ก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มีสภาพ หรือ มีการใช้ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน...”

และความปลอดภัยในการอยู่อาศัย เช่น ตามมาตรา 77 กำหนดว่า “ท้องที่ใดมีอาคารก่อสร้างขึ้นเป็นจำนวนมากในที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเสื่อมสภาพหรืออาจทำให้เกิดสภาพที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ปลอดภัยในการอยู่อาศัย..”

นอกจากนั้นยังรวมถึงความปลอดภัยในระหว่างการก่อสร้างด้วย เช่น ในกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2526) ข้อ 11 กำหนดว่า “ในระหว่างการก่อสร้างอาคาร ผู้ดำเนินการต้องตรวจสอบความแข็งแรงและความปลอดภัยของนั่งร้านที่สร้างขึ้นเป็นประจำ...”

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยนี้ เป็นวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์พื้นฐานของกฎหมายอาคารของไทย เช่นเดียวกับที่เป็นวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์พื้นฐานของกฎหมายควบคุมอาคารในต่างประเทศ

3. การป้องกันอัคคีภัย

วัตถุประสงค์ในเรื่องการป้องกันอัคคีภัย เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการควบคุมอาคารในยุคแรก ๆ ทั้งของต่างประเทศและของไทย ซึ่งยังคงมีความสำคัญอยู่ในยุคปัจจุบัน

กฎหมายควบคุมอาคารของไทยฉบับแรกที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันอัคคีภัย คือ ประกาศห้ามไม่ให้เอาแผงไม้ไผ่จาก มาทำเป็นพระเพิง ในพระอารามหลวง จุลศักราช 1215 มีความว่า “...มักพอใจเอาแผงไม้ไผ่บ้างจากบ้าง มาทำเป็นพะเพิงทำเป็นฝาถั้นห้องบ้างเป็นหอพักบ้าง เป็นกันสาดบ้าง ดูรุงรังไม่งามตา อย่าให้มีเลย ก็เป็นรังพินรังไฟ ไม่งามบ้านงามเมือง...”

ในกฎหมายควบคุมอาคารของไทยฉบับปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ได้ปรากฏวัตถุประสงค์ในการป้องกันอัคคีภัย ทั้งในเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ และในบทบัญญัติของกฎหมายเช่น มาตรา 8 ให้อำนาจรัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดการต่างๆ เพื่อประโยชน์แห่งการป้องกันอัคคีภัย และรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พุทธศักราช 2535) ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2535 ซึ่งในหมวด 2 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับระบบป้องกันเพลิงไหม้ในอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ โดยให้มีระบบท่อขึ้น, ที่เก็บน้ำสำรอง, หัวรับน้ำดับเพลิง, เครื่องดับเพลิงแบบมือถือตามชนิดและขนาดที่เหมาะสม, ระบบดับเพลิงอัตโนมัติ, ระบบบันไดหนีไฟ และช่องทางเฉพาะกิจสำหรับบุคคลภายนอกเข้าไปบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในอาคาร

และมีการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2522 เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร ซึ่งออกตามความในกฎหมายฉบับเดิม คือพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 และยังมีผลใช้บังคับอยู่ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 79 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บรรดากฎกระทรวง เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด...ซึ่งได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479.. ให้คงใช้บังคับได้ต่อไป ทั้งนี้ เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้”

ในข้อบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติข้อความเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัยโดยตรงหรือโดยอ้อมในบางข้อ เช่น ข้อ 33 กำหนดเรื่องช่องทางเดินภายในอาคาร ต้องมีขนาดตามที่กำหนด โดยมีแสงสว่างให้แลเห็นได้ชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในกรณีที่เกิดไฟไหม้ หรือ ข้อบัญญัติข้อ 37 กำหนดว่า “ห้ามมิให้มีประตูหน้าต่าง หรือช่องลมจากครัวไฟเปิดเข้าสู่ห้องส้วมหรือห้องนอนของอาคารได้โดยตรง” หรือ ข้อ 38 “เตาไฟสำหรับการอุตสาหกรรมหรือการพาณิชย์ ต้องมีผนังเตาก่อด้วยอิฐดินเผา หรืออิฐทนไฟ กำบังความร้อนไม่ให้เกิดอันตราย ไฟไหม้ ส่วนอาคารที่ต่อเนื่องกับเตา และต้องตั้งอยู่ในอาคารที่ประกอบด้วยวัตถุทนไฟ ทั้งนี้เตาต้องตั้งห่างจากผนังอาคาร หรือสิ่งที่เป็นเชื้อไฟอบรัศมีไม่ต่ำกว่า 4.00 เมตร”

4. การสาธารณสุข

วัตถุประสงค์เรื่องการสาธารณสุขปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก116 (พุทธศักราช 2440) กฎหมายฉบับนี้นับว่าเป็นกฎหมายสุขาภิบาลฉบับแรกที่ได้แสดงเจตนารมณ์ไว้อย่างชัดเจนว่า มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันโรคติดต่อ มิให้เกิดแพร่หลายขึ้น ดังจะเห็นได้จากข้อความตอนต้นของพระราชกำหนดซึ่งแสดงเหตุผลไว้ดังต่อไปนี้

ด้วยการสุขาภิบาลกรุงเทพมหานครนั้น เป็นการสมควรที่จะเตรียมการขึ้นไว้และจะได้จัดการให้สำเร็จบริบูรณ์เป็นแบบต่อไป เพื่อจะได้ป้องกันโรคภัยอันตรายของมหาชนนั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมควรที่จะแต่งตั้งเจ้าพนักงานสุขาภิบาลขึ้น อยู่ในบังคับบัญชาของเสนาบดีกระทรวงนครบาล สำหรับจะได้รับลงมือจัดการรักษาความสะอาดบางอย่างขึ้นในทันที เพื่อที่ป้องกันโรคภัยอันตรายในกรุงเทพฯ และให้สืบสวนตรวจตราการที่เกี่ยวในทางโรคภัยของมหาชนทั่วไป เพื่อจะได้ดำริทำข้อบังคับและทำการต่างๆ ตามสมัยตามคราว อันควรแก่การรักษาความสะอาด ป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัย กับทั้งจะให้ได้เป็นระเบียบเรียบร้อยและงดงาม ให้เป็นที่เจริญทั่วไปตลอดเขตแขวงพระนครนั้น⁴²

⁴² พัดณี สุจ้านงค์, รองศาสตราจารย์, การสุขาภิบาลทั่วไป General Sanitation (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527), หน้า 6.

การจัดการสุขาภิบาลตามพระราชกำหนดฉบับนี้ ได้บัญญัติเรื่องการควบคุมอาคารไว้ในตอนที่ 3 เรื่องการจำกัดต่อไปในภายหลัง อย่าให้ปลูกสร้างหรือซ่อมโรงเรียนที่จะเป็นเหตุให้บังเกิดโรคได้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในด้านการสาธารณสุข จึงถือได้ว่าเรื่องการสาธารณสุขเป็นวัตถุประสงค์เริ่มแรกในการควบคุมอาคารของไทย

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ปรากฏวัตถุประสงค์ในการควบคุมการสาธารณสุขในเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ และในบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ในมาตรา 8 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดแบบและจำนวนของห้องน้ำและห้องส้วม, ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เพื่อประโยชน์แห่งการสาธารณสุข และรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวงตามอำนาจดังกล่าวคือ กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พุทธศักราช 2535) เป็นกฎกระทรวงควบคุมอาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งในหมวด 2 ได้วางระบบระบายอากาศ ในหมวด 3 เป็นเรื่องระบบบำบัดน้ำเสีย และการระบายน้ำทิ้ง และในหมวด 5 เป็นระบบกำจัดขยะมูลฝอยซึ่งแสดงถึงวัตถุประสงค์ในการสาธารณสุขทั้งสิ้น

และได้มีการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2522 ซึ่งมีหมวด 8 ว่าด้วยการสุขาภิบาล กำหนด เรื่องการระบายน้ำ, ส้วม และที่ทิ้งขยะ ซึ่งเป็นเรื่องการสาธารณสุขโดยตรง

5. การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ตามพระราชกำหนด สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก 116 ปรากฏในคำปรารภว่า “เพื่อจะได้ดำริห์ทำข้อบังคับ แลทำการต่างๆ ตามสมัยตามคราวอันสมควรแก่การรักษาความสะอาด ป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัย กับทั้งจะให้ระเบียบเรียบร้อยแลงคงาม ให้เป็นที่เจริญทั่วไปตลอดเขตฯ แขวงพระนครนั้น” แสดงว่าเริ่มมีการให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยแล้ว

เรื่องการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 เช่นกันดังเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ประการหนึ่งคือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และในบทบัญญัติของกฎหมายก็มีเรื่องเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเช่นให้รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 (พุทธศักราช 2535) ซึ่งเป็นกฎกระทรวงควบคุมอาคารสูง และอาคารขนาดใหญ่พิเศษ มีบทบัญญัติในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในหมวดที่ 1 คือการกำหนดลักษณะของอาคาร เนื้อที่ว่างของภายนอกอาคาร และแนวอาคาร, ในหมวดที่ 3 มีเรื่องระบบบำบัดน้ำเสีย และการระบายน้ำทิ้งและในหมวดที่ 5 เป็นเรื่องระบบกำจัดขยะมูลฝอย และในองค์ประกอบของคณะกรรมการควบคุมอาคารยังกำหนดให้มีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกรรมการด้วย⁴³

6. การผังเมือง

วัตถุประสงค์ในการผังเมือง เป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายควบคุมอาคารในยุคหลัง ๆ ซึ่งตามเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ประการหนึ่งก็คือเพื่อเพิ่ม

⁴³ “พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522,” มาตรา 14.

ประสิทธิภาพในด้านการควบคุมการผังเมือง และในบทบัญญัติของกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในเรื่องการผังเมืองเช่น ตามมาตรา 8 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด เพื่อประโยชน์แห่งการผังเมืองซึ่งรัฐมนตรีก็ได้ใช้อำนาจดังกล่าวออกกฎกระทรวงกำหนดบริเวณห้ามดังกล่าวหลายฉบับ เช่น กฎกระทรวงฉบับที่ 16 (พุทธศักราช 2530) ลงวันที่ 4 มีนาคม 2530 กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง หรือ เปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในท้องที่บางส่วนของตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน, ตำบลศาลายา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม และแขวงศาลาธรรมสพต์, แขวงทวีวัฒนา, เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

นอกจากนั้น ราชการส่วนท้องถิ่นยังมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง รื้อถอนเคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารชนิดใด หรือประเภทใด ในกรณีที่ยังไม่มีการออกกฎกระทรวง⁴⁴ หรือมีกฎกระทรวงแล้วแต่เป็นการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมจากที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ เป็นการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดเรื่องนั้นขัดหรือแย้งกับกระทรวง เนื่องจากมีความจำเป็นหรือมีเหตุผลพิเศษเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลใช้บังคับได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมอาคาร และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี⁴⁵ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ออกข้อบัญญัติดังกล่าวหลายฉบับ เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2525 กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง คัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภทในท้องที่เขตมีนบุรี แขวงคลองสิบ แขวงคูฝั่งเหนือ เขตหนองจอก และแขวงคลองสามประเวศ แขวงลำปลาทิว แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ฯ ล ฯ

⁴⁴ “พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522,” มาตรา 9.

⁴⁵ “พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522,” มาตรา 10.

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ยังบัญญัติว่า⁴⁶ ถ้ากฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ขัดหรือแย้งกับกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคารเพื่อประโยชน์ในด้านการผังเมืองเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน

7. การสถาปัตยกรรม

วัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคารเพื่อการสถาปัตยกรรม เริ่มปรากฏครั้งแรกในประกาศห้ามไม่ให้เอาแผงไม้ฝาจากมาทำเป็นพะเพิงในพระอารามหลวง เป็นประกาศห้ามไม่ให้เอาแผงไม้ฝา, จาก มาทำเป็นพะเพิง ซึ่งจะทำได้ก็ไม่ได้ นอกจากนั้นบ้านเมืองยังไม่งามด้วย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในด้านสถาปัตยกรรม

ซึ่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฉบับปัจจุบัน ได้ปรากฏวัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคารเพื่อการสถาปัตยกรรม ทั้งในเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ และในคำอธิบายของกฎหมายเอง เช่น ในมาตรา 8 ที่ให้อำนาจรัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดลักษณะ แบบ รูปทรง สัดส่วน เนื้อที่ และที่ตั้งอาคารและลักษณะ ระดับ เนื้อที่ว่างภายนอกอาคาร หรือแนวอาคาร เป็นต้น

และตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดการดังกล่าว ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

⁴⁶“พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522,” มาตรา 12.

เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2522 และในหมวด 4 ของข้อบัญญัติได้กำหนดลักษณะอาคารต่าง ๆ และหมวด 5 ได้กำหนดส่วนต่าง ๆ ของอาคาร ซึ่งเป็นเรื่องทางสถาปัตยกรรม

8. การอำนวยความสะดวกแก่การจราจร

วัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคาร เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ก็เป็นวัตถุประสงค์ที่ปรากฏในการควบคุมอาคารในยุคแรก ๆ ของไทย ถือปรากฏในประกาศเว้นที่ริมถนนหลวงรัตนโกสินทร์ สก 117 ซึ่งกำหนดให้เว้นที่ข้างถนนนั้นไว้ตามกำหนดที่เจ้าพนักงานจะได้กำหนดให้เพื่อสร้างทางเดินเท้าข้างถนนนั้น ๆ

และตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 ปรากฏวัตถุประสงค์ในการควบคุมอาคาร เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ในเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ และในบทบัญญัติของกฎหมาย เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์อื่น ๆ

และรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารได้ออกกฎกระทรวง โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พุทธศักราช 2479 คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 7 (พุทธศักราช 2517) ลงวันที่ 30 เมษายน พุทธศักราช 2517 (ที่ยังคงมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน โดยมาตรา 79 แห่ง พระราชบัญญัติฯ พุทธศักราช 2522) ในกฎกระทรวงฉบับที่ 7 ดังกล่าวนี้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับที่จอดรถยนต์, ที่กัลดรถยนต์, ทางเข้าออกของรถยนต์ของอาคารประเภทต่าง ๆ คือ โรงมหรสพ, โรงแรม, อาคารชุด, ภัตตาคาร, ห้างสรรพสินค้า, สำนักงาน, อาคารขนาดใหญ่ ซึ่งในด้านหนึ่ง ข้อกำหนดดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อการจราจรในแง่ที่ว่า เมื่อกำหนดให้อาคารเหล่านั้นต้องมีที่จอดรถยนต์ได้จำนวนที่

กำหนดแล้ว ก็จะช่วยให้ผู้ใช้ประโยชน์ในอาคารเหล่านั้นไม่นำรถยนต์เหล่านั้นมาจอดในบริเวณถนน อันจะทำให้เป็นผลเสียต่อการจราจรแถวนั้น

อาคารที่ก่อสร้างต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมอาคารทั้งหมด ไม่ใช่ดูที่ความมั่นคงแข็งแรงอย่างเดียว ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัย เป็นการยอมรับถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายควบคุมอาคารว่า การก่อสร้างอาคารนอกจากจะต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคารแล้ว ยังต้องไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายด้วย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1083/2529 วินิจฉัยว่า “การที่จำเลยก่อสร้างต่อเติมอาคารจนเป็นเหตุให้ขาดประโยชน์แห่งการป้องกันอัคคีภัยและการผังเมืองไม่ต้องด้วยวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แม้อาคารจะมีความมั่นคงแข็งแรง ก็ถือได้ว่ามีเหตุสมควรที่จะต้องรื้อถอน”

วัตถุประสงค์ของกฎหมายควบคุมอาคารของต่างประเทศ

กฎหมายควบคุมอาคารของต่างประเทศ เริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่ยุคบาบิโลน เมื่อประมาณ 2,100 ปีก่อนคริสตกาล⁴⁷ โดยที่ข้อกำหนดในยุคแรก ๆ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากเพลิงไหม้ และการพังทลาย ในขณะที่วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเริ่มปรากฏขึ้นในกฎหมายยุคหลัง⁴⁸ จนเมื่อมาถึงทุกวันนี้กฎหมายอาคารได้ขยายขอบเขตวัตถุประสงค์ออกไปมากขึ้น โดยมุ่งคุ้มครองสวัสดิการสังคมและเศรษฐกิจ⁴⁹ สิ่งแวดล้อม และสวัสดิการอื่น⁵⁰

⁴⁷ George N. Thompson, “Preparation and Revision of Building Codes,” Urban Land Use Policy: The Central City (New York: The Free Press, 1972), p. 133.

⁴⁸ *ibid.*

⁴⁹ “Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva: United Nations Publication, 1987), p. 1.

โดยที่วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายอาคารในปัจจุบันคือเพื่อปกป้องคุ้มครองสุขอนามัยและความปลอดภัย (Health and Safety)⁵¹ ทั้งนี้วัตถุประสงค์อื่นที่กฎหมายในบางประเทศกำหนดเพิ่มขึ้นนั้นเนื่องมาจากเหตุผลต่าง ๆ เช่น จากสภาพภูมิอากาศ คือในประเทศที่อยู่ในเขตนานาก็อาจจะบัญญัติวัตถุประสงค์กฎหมายอาคารให้มุ่งในการสงวนรักษาพลังงานด้วย ที่อาจยกตัวอย่างได้ เช่น ประเทศสวีเดน⁵² ที่ในกฎหมายอาคารนอกจากจะระบุว่ามิวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิการแล้ว (Welfare) ยังระบุวัตถุประสงค์ในการสงวนรักษาพลังงาน (Energy Conservation) ตามมาตรา 44(a) ของพระราชกฤษฎีกา The Building Ordinance ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อ 1 กรกฎาคม 1960 โดยได้กำหนดว่า การออกแบบและก่อสร้างอาคารต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสงวนรักษาพลังงาน และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่ออกตามความในกฎหมายว่าด้วยเครื่องมือที่ลดหรือจำกัดการใช้น้ำร้อน⁵³ (Law of The Device for Limiting Hot Water Consumption)

ในวิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการควบคุมอาคารของต่างประเทศไปตามลำดับดังนี้

1. ความปลอดภัย (Safety)

ความปลอดภัย เป็นวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายควบคุมอาคารในยุคแรก ๆ และยังคงเป็นวัตถุประสงค์หลักในยุคปัจจุบัน⁵⁴

⁵⁰ "Economic Commission for Europe," Building Regulations in ECE Countries (Geneva: United Nations Publication, 1985), p. 3.

⁵¹ "Economic Commission for Europe," Building Regulations in ECE Countries , p. 3.

⁵² "Economic Commission for Europe," Guideline to National Building Regulations (Geneva: United Nations Publication, 1983), p. 7.

⁵³ *ibid.*, pp. 8-9.

⁵⁴ "Economic Commission for Europe," Guidelines for Government Policies and Measures for the Gradual Industrialization of Building (Geneva: United Nations Publication, 1974), p. 25.

ในกฎหมายนั้นอาจไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ว่าเพื่อปกป้องความปลอดภัยโดยตรง แต่กล่าวไว้เพื่อป้องกันอันตรายของผู้อยู่อาศัยจากการพังทลายและอัคคีภัย⁵⁵ เช่นนี้ ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย นั่นเอง

ทุกประเทศที่มีกฎหมายอาคารจะระบุเรื่องความปลอดภัยนี้เป็นหลักเสมอ โดยเฉพาะประเทศในยุโรป เช่นกฎหมายของประเทศออสเตรีย⁵⁶ นูลกาเรีย⁵⁷ แคนาดา⁵⁸ [ระบุไว้เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณะ (Public Safety)] เชคโกสโลวาเกีย⁵⁹ เดนมาร์ก⁶⁰ ฝรั่งเศส⁶¹ โดยที่ในบางประเทศ เช่น ไชปรีส ไม่มีการระบุวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยไว้โดยชัดเจนในกฎหมาย แต่อาจตีความได้ว่ากรณีที่กฎหมายอาคารของไชปรีสระบุถึงความสะอาดสบายและลักษณะอันน่าพอใจ (Amenity) ย่อมหมายความรวมถึงเพื่อปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของปัจเจกชน โดยเฉพาะของผู้อยู่อาศัยในอาคาร⁶²

การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยนี้ จะทำให้ในตัวเองที่มีการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความมั่นคง แข็งแรงของวัสดุที่ใช้⁶³ และข้อกำหนดอื่นที่เกี่ยวข้อง และการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยนี้จะ

⁵⁵ George N.Thompson, "Preparation and Revision of Building Codes," Urban Land Use Policy : The Central City, ed. Richard B. Andrews (New York: The Free Press, 1972), p. 133.

⁵⁶ "Economic Commission for Europe," Building Regulations in ECE Countries (Geneva: United Nations Publication,1985), p. 14.

⁵⁷ *ibid.*, p. 18.

⁵⁸ *ibid.*, p. 19.

⁵⁹ *ibid.*, p. 21.

⁶⁰ *ibid.*, p. 24.

⁶¹ *ibid.*, p. 28.

⁶² *ibid.*, pp. 20-21.

⁶³ George N.Thompson, "Preparation and Revision of Building Codes," Urban Land Use Policy : The Central City, ed. Richard B. Andrews (New York: The Free Press, 1972), p. 134.

ครอบคลุมในหลักเกณฑ์ตั้งแต่ การก่อสร้าง (Construction) การดัดแปลงอาคาร (Alteration) และรวมถึงการใช้ประโยชน์ในอาคารนั้นด้วยเช่นที่ปรากฏในกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน⁶⁴ (German Democratic Republic)

การที่กฎหมายอาคารกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยนี้ แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาของสังคมและภาครัฐบาลที่ต้องการปกป้องคุ้มครอง ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของพลเมือง อันถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดของชาติ⁶⁵ ซึ่งการประกันความปลอดภัยนี้ค่อนข้างจะมีความแตกต่างจากหลักอื่นคือถือว่า เป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่าง พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนผู้ก่อสร้าง โดยถือว่าวิศวกร หรือสถาปนิกสามารถและต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย⁶⁶ โดยทั่วไปกฎหมายเกี่ยวกับอาคารจะมีข้อกำหนดพื้นฐานให้การออกแบบและการก่อสร้างนั้นต้องกระทำโดยที่อาคารจะมีลักษณะปลอดภัยจากการพังทลายแตกร้าว หรือบิดเบี้ยวผิดรูปทรงจนไม่เหมาะแก่การอยู่อาศัยเป็นปกติ ทั้งนี้ตลอดอายุของอาคารนั้น⁶⁷

2. สุขภาพอนามัย (Health)

สุขภาพอนามัย (Health) เป็นวัตถุประสงค์หลักอีกประการหนึ่งของกฎหมายควบคุมอาคารในยุคปัจจุบัน⁶⁸ ซึ่งในทุกประเทศจะพบว่าเรื่องความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานของ

⁶⁴ “Economic Commission for Europe,” Building Regulations in ECE Countries (Geneva: United Nations Publication, 1985), p. 29.

⁶⁵ “Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva: United Nations Publication, 1987), p. 30.

⁶⁶ *ibid.*

⁶⁷ *ibid.*, p. 31.

⁶⁸ “Economic Commission for Europe,” Guidelines for Government Policies and Measures for the Gradual Industrialization of Building, p. 25.

กฎหมายอาคาร⁶⁹ อย่างไรก็ตามมีตำราเล่มหนึ่งที่กล่าวว่า กฎหมายเกี่ยวกับอาคารในยุคแรก ๆ จะเกี่ยวข้องกับ เฉพาะในเรื่องการป้องกันอันตรายจากเพลิงไหม้และการพังทลายของอาคาร ส่วนเงื่อนไขเกี่ยวกับเรื่อง สุขภาพ เพิ่งมาปรากฏในกฎหมายยุคหลังเท่านั้น⁷⁰ เห็นได้ว่าจากหลักเรื่องสุขอนามัยนี้ทำให้กฎหมายได้ วางข้อกำหนดในเรื่องอื่นตามมา เช่น การที่อาคารต้องมีที่ว่างต่อบุคคลเป็นเนื้อที่ที่เหมาะสมที่ผู้นั้นจะอยู่ อาศัยได้อย่างสะดวกสบายพอสมควร ข้อกำหนดเกี่ยวกับการป้องกันเสียง การไหลเวียนของอากาศ และ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ประเทศส่วนใหญ่ถือระบบรัฐสวัสดิการ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้าไปมี บทบาท และใช้อำนาจในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับประชาชน ในกรณีที่เกิดการนั้นเอกชนเป็น ผู้จัดทำ รัฐจึงต้องวางข้อกำหนดให้เอกชนจัดทำโดยถูกต้อง ไม่เอาัดเอาเปรียบจนเกินไป อย่างไรก็ตาม การวางข้อกำหนดในอาคาร โดยเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ทางสุขภาพนี้ คงต้องกำหนดให้พอดี มิเช่นนั้นอาจ เป็นการเพิ่มต้นทุนในการก่อสร้างมากเกินไปจนไม่มีใครต้องการมาลงทุนในกิจการก่อสร้าง เนื่องจากผล ตอบแทนไม่คุ้มกับต้นทุน⁷¹ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นท้ายที่สุดจะเป็นผลเสียต่อประชาชน โดยเฉพาะบุคคลที่มี รายได้น้อยไม่อาจซื้อหาที่อยู่อาศัยราคาถูกลงได้

⁶⁹ “Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva:United Nations Publication,1987), p. 3.

⁷⁰ George N.Thompson, “Preparation and Revision of Building Codes,” Urban Land Use Policy : The Central City, ed. Richard B. Andrews (New York: The Free Press, 1972), p. 133.

⁷¹ Richard B.Andrews, Urban Land Economics and Public Policy (New York: The Free Press, 1971), pp. 58-59.

3. การป้องกันอัคคีภัย

การป้องกันอัคคีภัย ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1.1.2 ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ปรากฏในกฎหมายอาคารในยุคแรก ๆ ถึงกับมีผู้กล่าวว่า การป้องกันอาคาร และผู้อยู่อาศัยในอาคารจากอัคคีภัยเป็นมูลเหตุเก่าที่สุด มูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอาคารขึ้นมา⁷²

ในประเทศยุโรปนั้นมีปรัชญาและข้อกำหนดเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัยที่แตกต่างกันออกไป เทียบเท่ากับจำนวนประเทศในยุโรปทีเดียว ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะประเทศเหล่านั้นตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตพลเมืองแตกต่างกันไปแต่เพราะว่าแต่ละรัฐบาลมีวิธีแก้ไขปัญหาและทรัพยากรในการบริการและควบคุมที่แตกต่างกันออกไป⁷³ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันอัคคีภัยอัคคีภัยกฎหมายควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการป้องกัน (Prevention) การตรวจพบกรณีมีเพลิงไหม้ (Detection) การหลบหนีเมื่อเกิดเพลิงไหม้ (Escape) หรือ การผจญเพลิง (Fire-Fighting)⁷⁴

4. วัตถุประสงค์ทางด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันกฎหมายอาคารในประเทศต่าง ๆ ได้เน้นเรื่องการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยถือเป็นประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) แทนที่จะคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของผู้อยู่อาศัยในอาคารเท่านั้น จากเดิมที่ทุกประเทศประกาศใช้กฎหมายอาคาร โดยความมุ่งหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยแล้ว ในอีกหลาย ๆ ประเทศเช่นกันที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม⁷⁵ ใน

⁷² “Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva:United Nations Publication,1987), p. 40.

⁷³ *ibid.*, p. 41.

⁷⁴ *ibid.*, pp. 41-45.

⁷⁵ “Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva:United Nations Publication,1987).

บางกรณียังมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอาคารเพื่อควบคุมและประกันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม⁷⁶ ในประเทศทางยุโรปส่วนใหญ่มีกฎเกณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสะอาดสบายหรือรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ประเทศนอร์เวย์, เดนมาร์ก, ฝรั่งเศส, เนเธอร์แลนด์, อังกฤษ และสกอตแลนด์⁷⁷

อย่างไรก็ดีเห็นว่าโดยเนื้อหาของกฎหมายเกี่ยวกับอาคารส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับสภาพภายในตัวอาคาร เพื่อประโยชน์ของผู้อยู่อาศัยมากกว่า ส่วนแง่มุมทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่จะปรากฏในกฎหมายเกี่ยวกับการผังเมือง ในส่วนที่กำหนดการแบ่งพื้นที่เป็นพื้นที่สีเขียว หรือพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรม

5. วัตถุประสงค์อื่น

นอกจากวัตถุประสงค์หลักทั้ง 4 ประการคือเพื่อความปลอดภัย สุขอนามัย การป้องกันอัคคีภัยและสิ่งแวดล้อมแล้ว ในกฎหมายอาคารของประเทศต่างๆ ยังอาจระบุจุดมุ่งหมายอื่นด้วย เช่น เพื่อเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ⁷⁸ เหตุผลทางจิตใจ⁷⁹ โดยเฉพาะในประเทศแถบเมืองหนาว เช่น ยุโรป ส่วนใหญ่กฎเกณฑ์เกี่ยวกับอาคารของประเทศเหล่านี้จะกำหนดวัตถุประสงค์ในการสงวนรักษาพลังงานไว้ด้วยโดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา⁸⁰

⁷⁶“Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region .

⁷⁷ *ibid.*, p. 9.

⁷⁸“Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva:United Nations Publication,1987), p. 1.

⁷⁹ George N.Thompson, “Preparation and Revision of Building Codes,” Urban Land Use Policy : The Central City, ed. Richard B. Andrews (New York: The Free Press, 1972), p. 136.

⁸⁰“Economic Commission for Europe,” International Harmonization of Building Regulations in the ECE Region (Geneva:United Nations Publication,1987), p. 3.

กล่าวได้ว่ากฎหมายอาคารที่ดี ไม่ควรเป็นเพียงการรวบรวมข้อความทางเทคนิคไว้ แต่ต้องคำนึงถึง วัตถุประสงค์และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมถึงการคุ้มครองปัจเจกชนวัตถุประสงค์ทางสังคมและ เศรษฐกิจ⁸¹ โดยคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของท้องถิ่นนั้นด้วยแล้ว กฎหมายอาคารก็จะไม่ใช่สิ่งขัดขวางกิจกรรมของเอกชนแต่จะเป็นสิ่งช่วยสร้างเสริมทั้งในแง่ชีวิตความเป็นอยู่และกิจการการ ก่อสร้างของภาคเอกชนให้เจริญรุดหน้าไปได้

---

⁸¹ George N.Thompson, "Preparation & Revision of Building Codes," p. 135.